

บันทึก

เรื่อง เงื่อนไขเงินรางวัลหลังสลากกินแบ่งรัฐบาล

เลขาธิการคณะกรรมการมีหนังสือที่ สร.๐๔๐๓/๖๙๑๖ ลงวันที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๑๒ ไปยังเลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา ดำเนินความตามหนังสือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังซึ่งได้ส่งสำเนาไปด้วยความว่า เนื่องจากหลังสลากกินแบ่งรัฐบาลได้มีข้อความระบุเป็นเงื่อนไขในการจ่ายเงินรางวัลไว้ว่า “ถ้าสลากจำหน่ายไม่หมดเงินรางวัลหนึ่ง ๆ ต้องลดลงตามส่วน” และ “เงินรางวัลจะจ่ายแก่ผู้ถือสลากฉบับที่ถูกรางวัลนำมาขอรับ” แต่ปรากฏว่าผู้ขอรับเงินรางวัลบางรายมิได้นำสลากที่ถูกรางวัลไปขอรับเงินด้วย โดยชี้แจงว่าสลากหาย และผู้ขอรับเงินรางวัลได้แจ้งความไว้ต่อเจ้าพนักงานตำรวจ แต่เป็นการแจ้งความภายหลังการออกสลากรางวัลแล้ว สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลจึงไม่จ่ายเงินรางวัลให้ เพราะถือว่าผิดเงื่อนไขที่กำหนดไว้หลังสลาก ผู้ขอรับเงินรางวัลนำคดีขึ้นสู่ศาล ขอให้ศาลพิพากษาให้สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลจ่ายเงินรางวัลให้คดีถึงที่สุดศาลพิพากษาให้สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลจ่ายเงินรางวัลให้เกือบทุกคดี คดีเหล่านี้ศาลฎีกาพิพากษาเป็นทำนองเดียวกันว่า ข้อความหลังสลากที่มีว่า “เงินรางวัลจะจ่ายแก่ผู้ถือสลากฉบับที่ถูกรางวัลนำมาขอรับ” เป็นเพียงข้อกำหนดเพื่อป้องกันการทุจริตแอบอ้างขอรับเงินรางวัล เมื่อโจทก์เป็นผู้ถูกรางวัล แม้จะไม่มีสลากมาขอรับเงินเพราะสลากหาย ก็มีสิทธิรับเงินได้ การที่ศาลพิพากษาดังนี้ กระทรวงการคลังเห็นว่าเงื่อนไขที่พิมพ์ไว้ด้านหลังสลากดังที่กล่าวมาแล้ว ไม่มีผลบังคับตามกฎหมายกระทรวงการคลังจึงใคร่ขอให้คณะกรรมการกฤษฎีกาช่วยพิจารณากำหนดข้อความเป็นข้อสัญญาไว้หลังสลากให้มีผลบังคับตามกฎหมาย

คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย กองที่ ๑) ได้พิจารณาแล้ว ปรากฏตามกรณีที่เกิดขึ้นอันเป็นเหตุให้กระทรวงการคลังต้องขอร้องไปดังกล่าวแล้วนั้นว่า ก่อนที่โจทก์จะนำคดีไปสู่ศาล โจทก์ได้ไปขอร้องต่อสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลขอให้จ่ายเงินรางวัลให้แก่โจทก์แล้ว สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลไม่ยอมจ่ายให้ โจทก์จึงใช้สิทธิทางศาลขอให้ศาลพิพากษาให้สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลจ่ายเงินรางวัลให้แก่โจทก์ ศาลพิจารณาแล้วได้ความว่า โจทก์เป็นผู้ถูกรางวัลจริง จึงพิพากษาให้สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลจ่ายเงินรางวัลให้แก่โจทก์

กรณีเป็นมาดังนี้ คณะกรรมการกฤษฎีกาเห็นว่าบรรดาผู้เกี่ยวข้องในกรณีทุกฝ่ายต่างก็ได้ดำเนินการตามสมควรจะกระทำโดยถูกต้องและยุติธรรมแล้ว กล่าวคือ การที่สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลไม่ยอมจ่ายเงินรางวัลให้แก่โจทก์ในเบื้องต้นก็เป็นการที่จะตักเตือนสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลแต่อย่างใดมิได้ เพราะโจทก์ไม่มีสลากที่ถูกรางวัลมาแสดง และสำนักงานไม่อาจทราบได้ว่าโจทก์เป็นผู้ถูกรางวัลโดยแท้จริงหรือไม่ เมื่อสำนักงานไม่จ่ายเงินรางวัลให้ก็เป็นการจำเป็นและสมควรที่โจทก์จะพึงใช้สิทธิทางศาล และเมื่อปรากฏแก่ศาลว่าโจทก์เป็นผู้ถูกรางวัลจริง ก็เป็นการยุติธรรมแล้วที่โจทก์จะได้รับเงินรางวัล ศาลจึงพิพากษาให้โจทก์ชนะคดีดังนี้ อนึ่ง พึง

ระลึกว่า สลากกินแบ่งนั้นก็เหมือนสังหาริมทรัพย์อย่างอื่นซึ่งอาจหาย ถูกลัก หรือถูกทำลายได้ トラバได้ที่สภาพเช่นนี้คงมีอยู่ก็เป็นการยากที่จะหลีกเลี่ยงความยุ่งยากในการจ่ายเงินรางวัลดังที่กระทรวงการคลังแจ้งไปนั้นได้ ทั้งนี้เว้นเสียแต่กระทรวงการคลังจะดำเนินการเพื่อให้เกิดผลในกฎหมายขึ้นว่า กระทรวงการคลังจะไม่ต้องจ่ายเงินรางวัลถูกลากให้แก่ผู้ใดแม้จะเป็นผู้ถูกลากโดยแท้จริง ถ้าผู้นั้นไม่มีสลากที่ถูกรางวัลไปแสดง

ปัญหาจึงมีว่า จะเป็นการสมควรหรือไม่ที่จะดำเนินการให้เกิดผลในกฎหมายเช่นว่านั้น และถ้าสมควรจะดำเนินการโดยวิธีทำเป็นข้อสัญญาดังที่กระทรวงการคลังขอให้คณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณาร่างให้ หรือจะกระทำโดยวิธีอื่นใด

ปัญหาข้อแรก มิใช่เป็นปัญหาในทางกฎหมาย คณะกรรมการกฤษฎีกาจึงขอกล่าวไว้เพียงเพื่อเป็นข้อสังเกตว่า การที่จะกระทำไปเช่นนั้นย่อมเป็นการกระทบกระเทือนต่ออำนาจกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินของบุคคลโดยไม่ยุติธรรม และอาจก่อให้เกิดความเข้าใจผิดไปได้ว่าเป็นการกระทำที่หาความสะดวกและการปฏิบัติง่าย ๆ ให้แก่สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลเท่านั้น

ถ้าในทางนโยบายเห็นว่าเป็นการสมควรที่จะกระทำก็จะต้องพิจารณาปัญหาในข้อ ๒ ซึ่งเป็นปัญหาในทางกฎหมาย ว่า จะกระทำโดยวิธีทำเป็นข้อสัญญาดังที่กระทรวงการคลังขอไป หรือกระทำโดยวิธีอื่นใด

คณะกรรมการกฤษฎีกาได้พิจารณาแล้ว เห็นว่า การที่จะเขียนเป็นข้อสัญญาให้เกิดผลในกฎหมายขึ้นดังที่กระทรวงการคลังประสงค์ หาอาจที่จะกระทำไม่ได้ เพราะการเล่นการพนันหรือขันต่อนั้น มิใช่เป็นการทำนิติกรรมอันจะก่อให้เกิดขึ้นซึ่งมูลหนี้ (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๘๕๓) การที่กระทรวงการคลังผู้จัดให้มีขึ้นซึ่งการเล่นสลากกินแบ่งจะต้องรับผิดชอบจ่ายเงินรางวัลให้แก่ผู้ถูกรางวัลนั้น เป็นมูลหนี้ที่เกิดโดยผลแห่งบทบัญญัติของกฎหมาย (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๘๕๔) เหตุฉะนั้นจึงไม่อาจทำนิติกรรมใด ๆ ระหว่างกันอันจะเป็นผลไม่ว่าในทางก่อให้เกิดเปลี่ยนแปลง สงวน หรือระงับซึ่งมูลหนี้นั้นได้ วิธีที่จะทำให้เกิดผลตามที่ต้องการก็เห็นว่ามีอยู่วิธีเดียวเท่านั้น คือตราเป็นกฎหมาย เช่นตราเป็นบทบัญญัติเพิ่มเติมไว้ในกฎหมายว่าด้วยการพนันเป็นต้น

โดยสรุป คณะกรรมการกฤษฎีกาขอเสนอเป็นข้อสังเกตว่า ไม่น่าจะหาทางแก้ดังที่กระทรวงการคลังต้องการ ทั้งนี้ไม่ว่าจะกระทำโดยวิธีหรือรูปใด แต่ถ้ายังเห็นว่าสมควรจะกระทำ ก็กระทำได้โดยวิธีเดียวเท่านั้น คือตราเป็นพระราชบัญญัติ

(ลงชื่อ) ส. โหตระกิตย์

(นายสมภาพ โหตระกิตย์)

เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

กรกฎาคม ๒๕๑๒